

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2545 - 2559) และฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 - 2559) ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมี “คุณภาพ” เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน โดยส่วนหนึ่งของการพัฒนาคนนั้นจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา ให้มีความรอบรู้เท่าทันโลก ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึก และมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษานั้นจะพัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต [1]

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และฉบับปรับปรุง ดังกล่าว ทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทอย่างมากในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ การสื่อสาร โทรคมนาคม และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเทคโนโลยีระดับสูงที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในทุกวงการ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ สามารถถล่มไหลได้สะดวก รวดเร็ว และกว้างขวาง จนกระทั่งเกิดภาวะ “ไร้พรมแดน” เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือที่คุ้มค่าต่อการลงทุนหากรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ ทุกหน่วยงานจึงนำคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการทำงาน เก็บข้อมูล พิมพ์เอกสาร จดหมาย หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในรูปแบบต่าง ๆ และความบันเทิง อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา วงการศึกษาได้นำคอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์ในด้านการบริหาร การบริการ และการเรียนการสอน หรือแม้แต่ชีวิตประจำวันของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นการค้นคว้าหาความรู้ การทำธุรกรรม ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การซื้อและการขายสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ต รวมถึงการใช้งานเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ จนเกิดคำว่า “โลกไซเบอร์” ขึ้นมา ด้วยความสารถประสิทธิภาพของอินเทอร์เน็ตซึ่งไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ดังนั้น คอมพิวเตอร์จึงกลายเป็นอุปกรณ์พื้นฐานที่คนในยุคสมัยนี้ต้องมีเอาไว้ใช้งาน และด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดอาชีพที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์เพิ่มมากขึ้น

อาชีพคอมพิวเตอร์เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ ความคิด และสติปัญญาอย่างมากไม่แพ้อาชีพอื่น อีกทั้งยังเป็นอาชีพที่มีบทบาทและความสำคัญในการช่วยพัฒนางานธุรกิจ งานอุตสาหกรรม และงานเกษตรกรรม ซึ่งเป็นเส้นทางชีวิตทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ในปัจจุบันมีผู้สนใจประกอบอาชีพคอมพิวเตอร์มากขึ้น เพราะบุคลากรทางด้านคอมพิวเตอร์กำลังเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ ทั้งภาครัฐและเอกชน ด้วยเหตุนี้จึงมีนักเรียนนักศึกษาและผู้สนใจพากันมาเรียนทางด้านคอมพิวเตอร์ รวมทั้งสถานศึกษาในทุกระดับก็เปิดการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์กันมากขึ้น เพื่อมาประกอบอาชีพทางด้านคอมพิวเตอร์ เพราะเห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของคอมพิวเตอร์ที่เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งต่อการทำงานในทุกหน่วยงาน ซึ่งทุกคนจะต้องเรียนรู้และตามให้ทันกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เข้ามาใหม่ ๆ ตลอดเวลา (ทรงศักดิ์ แก้วอ่อน) [2]

การทำงานในวงการธุรกิจ โดยเฉพาะในงานอาชีพคอมพิวเตอร์จำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลในอาชีพนี้จะต้องมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม มีจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน จึงจะทำให้ผลงานนั้นสร้างความเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน และส่งผลดีต่อสังคมส่วนรวม แต่ถ้าบุคคลในวิชาชีพคอมพิวเตอร์ไม่คำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน ย่อมสามารถก่อให้เกิดความเสียหายให้สังคมส่วนรวมได้อย่างกว้างขวางเพราะสังคมในโลกอินเทอร์เน็ตเป็นโลกที่ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางไปยังบุคคลที่ใช้การติดต่อสื่อสารข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตทั่วโลก โดยไม่มีเขตแดนขวางกั้น เช่น การแพร่กระจายไวรัส การโจรกรรมข้อมูลผ่านระบบเครือข่าย การเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลที่ไร้จริยธรรม หรือการมุ่งผลิตโปรแกรมที่ไม่ได้มาตรฐาน มุ่งแต่ผลกำไร การมอมเมาผู้ใช้ด้วยอบายมุขต่าง ๆ ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และการกระทำผิดกฎหมายระเบียบปฏิบัติของแต่ละประเทศ ตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า หากบุคคลในวิชาชีพคอมพิวเตอร์ขาดคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนมาสู่ตนเอง ประชาชน สังคมส่วนรวม ประเทศชาติ และมนุษยชาติในโลกอย่างกว้างขวาง (มาลัย ม่วงเทศ) [3]

วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่นเป็นสถาบันการศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษาสายอาชีพผลิตกำลังคนในระดับต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งอาชีพอิสระ มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในประเภทวิชาคหกรรม พาณิชยกรรม บริหารธุรกิจ ศิลปกรรม และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งการจัดการเรียนการสอนด้านคอมพิวเตอร์นั้นเปิดสอน 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก โดยการเรียนการสอนจะมุ่งพัฒนานักเรียน นักศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เพื่อให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถประยุกต์ความรู้ และทักษะที่ฝึกฝนไปใช้งานได้จริง ซึ่ง

นักศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในวิชาชีพด้วย ผู้สำเร็จการศึกษาต้องสามารถนำวิชาชีพไปประกอบอาชีพให้เกิดผลดีได้ โดยไม่สร้าง ปัญหาให้แก่สังคม

จากแนวโน้มประสิทธิภาพของเทคโนโลยีที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น นับเป็นปัจจัย หลักที่ทำให้ประเด็นด้านจริยธรรมได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากแนวโน้มดังกล่าวทำให้กฎหมาย ล้าสมัย สังคมเกิดความขัดแย้ง พลเมืองมีแรงจูงใจในการทำผิดศีลธรรมมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะ ครุผู้สอนสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาสาขาวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ ปีที่ 2 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลังจากที่ได้ผ่านการศึกษาวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ที่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่นมาจนเกือบจะจบหลักสูตรแล้ว ก่อนที่นักศึกษาจะจบการศึกษาออกไป ประกอบอาชีพนักคอมพิวเตอร์ต่อไป โดยผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการ พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งวางแผนนโยบายทางการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรการ เรียนการสอนของสาขาวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ทั้ง 3 สาขาวิชา ในปีการศึกษาอื่น ๆ ต่อไป เพื่อผลิต นักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม อันจะส่งผล ให้วงการอาชีพคอมพิวเตอร์มีบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความสามารถ สร้างสรรค์งานที่เป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวม และประเทศชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น ระหว่างเพศชายและเพศหญิง

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น เพศชายและ เพศหญิง มีการปฏิบัติตามจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบถึงจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนา ปรับปรุง หลักสูตรการเรียนการสอนของสาขาวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์

1.4.2 ทราบถึงผลการเปรียบเทียบจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น ระหว่างเพศชายและเพศหญิง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมกับนักศึกษาโดยจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาเพศชายและเพศหญิงด้วย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะภายในวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น โดยศึกษาจริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาที่ได้ผ่านการศึกษาวิชาทางด้านคอมพิวเตอร์มาจนเกือบจะจบหลักสูตร และก่อนที่นักศึกษาจะจบการศึกษาออกไปประกอบอาชีพนักคอมพิวเตอร์ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก ซึ่งเป็นนักศึกษาปีสุดท้ายของหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2554 รวมจำนวน 176 คน ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 จริยธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การปฏิบัติในการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น โดยพิจารณาใน 5 ด้าน คือ

1.6.1.1 ด้านความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้ เป็นการไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยการไม่เข้าถึงฐานข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลด้านการลงทุน ข้อมูลส่วนตัว

1.6.1.1 ด้านความปลอดภัยของเครือข่าย เช่น การไม่เผยแพร่ไวรัส ไม่ทำลายระบบเครือข่าย ไม่ล่วงล้ำความลับของเครือข่าย การไม่ก่อความเสียหาย และไม่สร้างความเสียหายของฐานข้อมูล

1.6.1.2 ด้านการใช้ระบบเครือข่ายที่สอดคล้องกฎหมาย เช่น การไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ การไม่ข่มขู่คุกคาม การไม่ใช้ถ้อยคำหยาบโลน ไม่ใส่ร้ายเสียดสี ไม่หมิ่นประมาทสร้างความเสียหายและความเข้าใจผิด ให้เกิดกับบุคคลอื่น การไม่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านยาเสพติด การไม่แพร่ภาพนิ่ง ภาพวิดีโอแสดง ความรุนแรง การไม่กระทำผิดกฎหมาย ไม่ก่ออาชญากรรมโดยการลบข้อมูล การไม่ปล่อยข้อมูลขยะ เข้าไปรบกวนการต่อสู้ทางการเมือง การไม่ก่อวินาศกรรม การไม่ลักลอบ และการไม่บ่อนทำลาย ความสงบเรียบร้อยของประเทศโดยการล้วงความลับทางทหาร หรือทางด้านความมั่นคงของประเทศ ต่าง ๆ การไม่เล่นการพนันผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การไม่เผยแพร่ภาพอนาจารบนเครือข่าย การไม่เผยแพร่ภาพโป๊ ภาพอนาจาร ภาพการล้วงละเมิดทางเพศ และภาพการแสดงออกทางเพศใน ลักษณะต่าง ๆ

1.6.1.3 ด้านการใช้ระบบเครือข่ายที่ถูกศีลธรรม เช่น ไม่ส่งภาพที่แสดงพฤติกรรมและบทความที่ ก้าวร้าวให้ผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ต ไม่ใช้กระดานสนทนาเปิดเผยพฤติกรรมของผู้อื่น ไม่เผยแพร่ภาพของ เด็กและเยาวชนในลักษณะที่ไม่เหมาะสม การใช้วาจาสุภาพ ให้เกียรติซึ่งกันและกันในการสนทนา ออนไลน์ ไม่วิจารณ์ให้ร้ายบุคคลอื่นผ่านช่องทางสื่อสารทางคอมพิวเตอร์

1.6.1.4 ด้านการเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลอื่น เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่ข่าวสาร ผ่านโฮมเพจ ของตนเองและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือตอบคำถาม กระตุ้นสนทนา กระดานข่าว ในห้อง สนทนา และสอดคล้องดูแลความปลอดภัยบนเครือข่าย โดยการเข้าร่วม โครงการสมาชิกแจ้งข่าว อาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต

1.6.2 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก วิทยาลัย อาชีวศึกษาขอนแก่น ที่มีสภาพเป็นนักศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2554